

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Vaalan kunta

Tarkastuslautakunta 11.5.2021 § 19
Kunnanvaltuusto 10.5.2021 § 42

SISÄLLYS

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020	2
1 Tarkastuslautakunta	3
2 Tilintarkastus	3
3 Kunnan sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta	3
4 Henkilöstö	4
5 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
5.1 Hallinto-osasto	6
5.2 Hyvinvointiosasto	7
5.2.1 Kunnan hyvinvointityön arviointi	7
5.3 Sivistysosasto	8
5.4 Tekninen osasto	9
5.5 konserniyhtiöt	10
5.6 Yleistä	12

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Valtuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on Kuntalain 121 §:n mukaisesti huolehtia kunnan hallinnon ja tarkastuksen järjestämisestä. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastamista koskevat asiat. Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös huolehtia kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisesta ja ilmoitusten toimittamisesta valtuustolle tiedoksi. Lautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta 1.6.2017 -31.5.2019 ja 1.6.2019-1.6.2021

		kok. yht. 8, §§ 45
Pj.	Kemppainen Pentti	8
Vpj.	Mustonen Osmo	7
jäsen	Hiltunen Maarit	6
jäsen	Härmä Toni	1
jäsen	Koistinen Marja	4
varajäsen	Hirvi Simo	6
varajäsen	Karppinen Tiia-Liisa	1
Tilintark.		
	Kääriäinen Antti	6
sihteeri	Karppinen Hanna	8

1 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta

Kunnanhallituksen antaman toimintakertomuksen ja saatujen selostusten perusteella on tarkasteltu kunnanvaltuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut toiminta- ja talousasioissa kunnan johtoa, osastopäälliköitä, lautakuntien puheenjohtajia ja viranhaltijoita. Lisäksi lautakunnan jäsenet ovat seuranneet kunnanhallituksen ja lautakuntien päätöksiä sekä toimintaa esityslistojen ja pöytäkirjojen kautta. Arvioinnin pohjana ovat olleet kunnanhallituksen laatima toimintakertomus, tillintarkastajien raportit ja selvitykset sekä toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat.

Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet lautakuntien toimintaa tutustumalla niiden esityslistoihin ja pöytäkirjoihin seuraavasti:

kunnanhallitus	Osmo Mustonen
hyvinvointilautakunta	Marja Koistinen
elinvoimalautakunta	Maarit Hiltunen ja Simo Hirvi

2 Tilintarkastus

Vuosien 2017–2018 tilintarkastusyhtiönä toimii KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 15.11.2018 § 67 sopimuksen Vaalan kunnan ja KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n välillä tilintarkastuspalveluiden tuottamisesta vuosina 2019-2020. Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHTT, KHT Antti Kääriäinen.

Tilintarkastajat ovat esittäneet tilintarkastuskertomuksen tilikaudelta 1.1.- 31.12.2020. Tilintarkastaja on kertomuksessaan esittänyt, että tilinpäätös voidaan hyväksyä ja toimielinten jäsenille sekä tehtävälalueiden johtaville viranhaltijoille voidaan myöntää vastuuvapaus tarkastetulta tilikaudelta.

3 Kunnan sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta

Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti. Sisäinen valvonta koostuu luottamushenkilöiden toimintaseurannasta, sisäisestä tarkkailusta ja sisäisestä tarkastuksesta.

Kuntalaki velvoittaa tietyt kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijat tekemään sidonnaisuusilmoituksen johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Lautakunta toteaa, että kaikki luottamushenkilöt ja viranhaltijat, jotka ovat ilmoittamisvelvollisuuden piirissä, ovat sidonnaisuusilmoituksen jättäneet.

Erilaisiin riskeihin varautuminen on osa kunnan toimintaa. Vaalan kunnan erityisenä riskinä ovat sisäilmaongelmat. Sisäilmajohtoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja hakee ratkaisuja sisäilmaongelmiin. Iäkäs kiinteistökanta muodostaa myös taloudellisen riskin. Kolmiosainen kiinteistöstrategia muodostaa suunnitelman Vaalan kunnan kiinteistökannan hallintaan. Henkilöstön eläköityminen on eräs kunnan riskeistä. Eläköitymiseen vastataan päivittämällä tehtävänkuvia, tekemällä onnistuneita rekrytointeja ja keräämällä talteen hiljaista tietoa eläköityviltä henkilöiltä. Elinkeinopuolella riskiksi muodostui yritysten ongelmat rahoituksen saamisessa ja rekrytoinnissa. Kunnan omistama Humanpolis Oy uusi strategiansa ja vakiinnutti asemansa kolmen kunnan elinkeinoyhtiönä.

Koronavuosi nosti esiin uusia riskejä kunnan kannalta. Vuonna 2020 nimitettiin valmiusjohtoryhmä vastaamaan koronan mukanaan tuomiin haasteisiin. Tiedottaminen nousi avainasemaan kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Viestinnän asiantuntija aloitti huhtikuussa 2020. Korot lähtivät nousuun, mutta niiden nousu tasoittui pian. Korkotaso pysyi koko ajan alle nollassa. Kunnan kannalta korkojen nousu ei muodosta merkittävää riskiä. Hyvinvointivelka on koronan myötä kasvanut, kun iso osa ennaltaehkäisevistä ja toimintakykyä ylläpitävistä toiminnoista on jouduttu laittamaan jäihin. Toimintoihin on etsitty vaihtoehtoisia ratkaisuja, korona-rajoitukset huomioiden.

Taloudellisiin riskeihin pyritään varautumaan taloussuunnitelmassa. Noin puolet lainoista on kiinteällä korolla, jolloin kustannusten seuranta on helpommin ennustettavissa. Taloudellisen riskin muodostaa myös huonokuntoiset kiinteistöt. Niistä kunnan käytössä olevista kiinteistöistä, joilla on vielä käyttöikä jäljellä, tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Vanhoista, käyttöikänsä päähen tulleista kiinteistöistä tehdään ylimääräisiä poistoja harkiten ja taloustilanne huomioon ottaen. Vuonna 2020 tehtiin iso ylimääräinen poisto, kun Juustolan kiinteistö myytiin.

Tarkastuslautakunta pitää onnistuneena kunnan viestintää kriisitilanteessa. Monipuolinen tiedottaminen on palvellut kuntalaisten tiedonsaantioikeutta, rahoittanut epävarmaa tilannetta ja lisännyt kuntalaisten turvallisuuden tunnetta.

4 Henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli vuoden lopussa 161 henkilöä. Henkilöstöstä 57 % eli 91 henkilöä on yli 50 –vuotiaita. Lähivuosina henkilöstöä tulee eläköitymään runsaasti ja tämä olisi otettava hyvissä ajoin huomioon rekrytoitaessa uutta henkilöstöä. Henkilöstön työhyvinvoinnin lisäämiseksi vuonna 2020 käynnistyi Vetoa ja pitoa kuntatyöhön-työhyvinvointihanke. Hanke toteutetaan yhteistyössä Utajärven kunnan kanssa. Hankkeen tavoitteena on parantaa henkilöstön ja esihenkilöiden työhyvinvointia ja työhyvinvointiosaamista. Hallinto-osastolle perustettiin Viestinnän asiantuntijan toimi. Hyvinvointiosastolle perustettiin määräaikainen hyvinvointisuunnittelijan toimi, yksilövalmentajan toimi sekä 50 % työvalmentajan toimi. Puolet työvalmentajan työpanoksesta katetaan hallinto-osaston työllistämisen budjetista. Työvalmentajan toimi on näin ollen kokoaikainen.

Henkilöstön jaksamiseen, alaistaitoihin ja esimiestyöhön sekä muutosjohtamiseen panostetaan mm. työnohjauksella ja tiedottamisella sekä yhteistyöllä työterveyshuollon kanssa. Henkilöstö on osallistunut tarpeellisiin koulutuksiin ja etäkoulutuksia on hyödynnetty monipuolisesti. Etätyö lisääntyi koronatilanteen myötä huomattavasti. Etätöihin siirtyneelle henkilöstölle toteutettiin työhyvinvointikysely. Kyselyssä arvioitiin etätyöhön siirtymisen vaikutuksia. Kyselyn perusteella todettiin etätyön helpottavan työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista ja tehostavan työn tekemistä. Negatiivisena koettiin etätyöhön siirtymisen lisänneen eriarvoisuutta, koska kaikkia työtehtäviä ei voi suorittaa etänä. Kysely antoi kimmokkeen etätyöohjeen päivittämislle.

Kokonaisuutena henkilöstön sairauspäivien määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 154 päivää ja oli yhteensä 2395 päivää. Raporteista selviää, että sairauslomissa lisääntyivät keskipitkät sairauslomat. Sivistysosastolla vähenivät lyhyet, eri henkilöiden sairauslomat. Samoin teknisellä osastolla lyhyiden sairauslomien määrä väheni huomattavasti, kun taas pitkien sairauslomien määrä kasvoi. Työskentelyolosuhteisiin ja työn kuormittavuuteen on kiinnitetty huomiota ja mahdollistettu työntekijän pääsy varhaiseen kuntoutukseen.

Oman työn osuus on hyvä pitää riittävällä tasolla, resurssien mukaan. Urakointisopimuksiin ja niiden ehtoihin on kiinnitettävä huomiota ja hankintaosaamista mahdollisuuksien mukaan lisättävä.

5 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Vaalan kunta teki 291 532 euroa alijäämäisen tuloksen, Vaalan Vesi ja Lämpö Oy:n ylijäämä oli 50 273,28 euroa ja As. Oy Vaalan Niskan tulos oli 166,59 euroa ylijäämäinen. Konsernin tilinpäätös oli 9 711,97 euroa alijäämäinen. Kiinteistöjen tasearvojen poistoja kirjattiin 1 188 680 euroa.

Kunnan toimintakulut olivat n. 27,39 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 3,27 miljoonaa euroa. Toimintakate vuonna 2020 oli – 24 118 707 euroa. Se heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 1 041 609 eurolla. Vuosikate eli kokonaistulorahoituksen riittävyys oli 842 005 euroa. Verotulot toteutuivat 192 208 euroa yli budjetoidun ja valtionosuudet 454 474 euron yli budjetoidun. Kaikkiaan verotuloja saatiin 10,9 miljoonaa euroa, mikä oli n. 125 585 euroa edellisvuotta vähemmän. Valtionosuudet puolestaan lisääntyivät edellisvuodesta n. 1,26 miljoonaa euroa ollen yhteensä n. 14,08 miljoonaa euroa. Korko- ja muut rahoituskulut olivat yhteensä n. 61 000 euroa. Korot ovat olleet pitkään matalia. Korkojen kehitykseen tulee kiinnittää edelleen huomiota.

Investointien nettosumma oli 535 840 euroa. Kunnan talousarviossa varataan vuosittain investointiosaan määrärahat eri kohteisiin. Investointisuunnitelmat ja -sopimukset tulee toteuttaa talousarviossa esitetyn mukaisina. Koronavuosi toi muutoksia kunnan investointeihin ja ne toteutuivat alkuperäistä talousarviota pienempinä.

Kunnan toimintakulut ylittivät budjetin n. 313 000 eurolla ja toimintatuotot toteutuivat 344 000 euroa budjetoitua pienempinä. Rahoitustuotoissa ja kuluissa on syntynyt säästöä n. 7 000 euroa budjettiin verrattuna.

Oulunkaaren osalta erikoissairaanhoidon alitti budjetin n. 331 000 eurolla ja sosiaali- ja terveyspalvelujen oma toiminta alitti budjetin 272 662,03 eurolla. Kokonaisuutena Oulunkaaren sosiaali- ja terveyspalvelut alittivat talousarvion n. 58 100 eurolla.

Pitkäaikaisten lainojen vähennys oli n. 1,34 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen vähennys oli 0,5 milj. euroa. Lainamäärä oli vuoden lopussa 8 645 000 euroa eli n. 1 836 000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Lainanhoitokate eli tulorahoituksen riittävyys vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun oli 0,58.

Yhteisenä tavoitteena on esim. osaava ja motivoitunut henkilökunta, toimivat lähipalvelut, tasapainoinen talous ja myönteinen tunnettavuus. Henkilöstölle on pidetty yhteisiä palaveriteita sekä työhyvinvointihanke aloitti toimintansa elokuussa 2020.

Taloutta on seurattu säännöllisesti kuukausittain julkaistavilla raporteilla. Tytäryhtiöiden talousseurantaa on tehty osavuositarkastusten yhteydessä.

Myönteistä tunnettuutta on edistetty tehostamalla viestintää ja ottamalla viestinnän avuksi uusia käytäntöjä. Korona-ajan viestintä on ollut suuressa roolissa kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä ja tiedon välittäjänä.

Merkittävä tekijä Vaalan elinkeinorakenteen, työllisyyden ja vetovoiman kannalta, oli Vaalan vankilan kaavoitustyön eteneminen, Metsälamminkankaan tuulipuiston rakentamisen aloittaminen sekä uuden hyvinvointikeskuksen kaavoittaminen.

5.1 Hallinto-osasto

Hallinto-osaston tavoitteina olivat mm. vetovoimainen työpaikka, yhteisöllinen ja hyvinvoiva, viihtyvä, yritysmyönteinen palvelukunta, joka on myönteisesti tunnettu.

Henkilöstömäärä ja kunnan toiminta on pyritty sopeuttamaan kunnan väestökehitykseen ja vähentyvään palveluiden kysyntään. Kuitenkin henkilöstönmäärän vähentyessä on kiinnitetty huomiota henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen. Työhyvinvointihanke, Vetoa ja pitoa kuntatyöhön alkoi elokuussa 2020. Hanke toteutetaan yhteistyössä Utajärven kunnan kanssa ja alkuvaiheessa hankkeeseen osallistuu hallinto- ja hyvinvointiosastot.

Vuoden 2020 alusta lähtien Vaalan elinkeinopalveluiden järjestämisessä on useita muutoksia aiempaan verrattuna. Vuoden 2020 huhtikuusta lähtien elinkeinopalveluissa on työskennellyt vakituinen viestinnän asiantuntija, jonka tehtävä on poikkihallinnollinen. Kesästä lähtien Humanpolis Oy:n hallinnoimassa Koronakriisiin vastaaminen Oulujokilaaksossa -hankkeessa on työskennellyt lisäksi elinvoimakoordinaattori, jonka työajasta puolet on varattu vaalalaisten yritysten kehittämiseen, auttamiseen ja neuvontaan.

Kunnan työttömyysaste keskimäärin kuukautta kohti oli 15,4 %. Työllisyyden parantamiseen on satsattu erilaisin hankkein, mutta työttömyyden aiheuttamien kustannusten kuntaosuutta

maksettiin vielä n. 55 500 euroa. Kunnalla ja yhdistyksillä on hyvä yhteistyö pitkäaikaisten tukityöllistettyjen työllistämisessä. Tähän toimintaan toivotaan panostusta jatkossakin.

5.2 Hyvinvointiosasto

Hyvinvointiosaston perustehtävänä on vastata kunnan poikkihallinnollisesta hyvinvoinnin laaja-alaisesta edistämisestä. Tavoitteena on tukea kaikenikäisten vaalalaisten hyvinvointia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointityön lähtökohtana on kuntalaisten koettu hyvinvointitieto sekä indikaattoritieto. Keskeisenä työtapana on ikäkausiverkostotyö. Ehkäisevän päihdetyön ohjelma valmisteltiin vuonna 2020. Ehkäisevän päihdetyön ohjelma 2021-2025 hyväksyttiin hyvinvointilautakunnassa joulukuussa 2020.

Vuonna 2020 haettiin ja saatiin Pohjois-Suomen AVI:lta Koulunuorisotyö Vaalan yhtenäiskoulussa ja lukiossa -hanke. Rahoituksen varmistuttua toiminta käynnistettiin loppuvuonna 2020. Hanke jatkuu vuonna 2021. Koronapandemia vaikutti merkittävästi kunnan nuorisopalveluiden työhön. Nuorisotilatoiminta muutettiin Discord -alustalle etänuokkaritoiminnaksi, aktiivisesti otettiin käyttöön myös somealustoja kuten whatsapp, Snapchat, Instagram ja HangOuts. Nuorisotyössä hyödynnettiin myös pelillisyyttä ja järjestettiin esimerkiksi Fortnite -pelien yhteyteen nuorille mahdollisuus keskusteluun.

Vuonna 2020 kirjastossa oli 12 722 asiakaskäyntiä ja kirjaston asiakaspalvelu oli auki 1651 tuntia. Käytännössä aukioloaikoja, asiakaskäyntejä ja lainauksia vähensi kirjaston koronasulku 17.3.-29.5.2020 sekä kirjaston remontti, joka alkoi 28.9. jatkuen vuoden loppuun. Kirjastopalvelut siirtyivät rajoitetusti konttiin 22.10. Omatoimikirjasto suljettiin keväällä 17.3. ja sulku kesti myös vuoden loppuun saakka.

Hyvinvointiosasto toimii kulttuuripalveluiden vastuullisena toimialaosastona Vaalan kunnassa. Sivistysosasto vastaa osaltaan kulttuuripalveluiden tuottamisesta sivistystyön ja vapaan sivistystyön opetuksessa. Vaalassa kulttuuripalveluja tuottavat kunnan lisäksi järjestöt ja yksityiset henkilöt. kunta avustaa kulttuuritapahtumia ja yhdistysten ja järjestöjen toimintaa kohde- ja toiminta-avustuksilla sekä kumppanuussopimuksin, sekä markkinoimalla tapahtumia.

5.2.1 Kunnan hyvinvointityön arviointi

Oulunkaaren ja kunnan välinen yhteistyö hyvinvointityön edistämiseksi on syventynyt Oulukaaren ja hyvinvointiosaston yhteistyö ja sen toimintaedellytykset lisääntyvät uuden hyvinvointikeskuksen rakentamisen myötä, kun he siirtyvät samoihin tiloihin. Myös kunnan poikkihallinnollinen yhteistyö kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi on lisääntynyt. Hyvinvointiosasto tekee tiivistä yhteistyötä kaikkien kunnan muiden osastojen kanssa mahdollistaakseen kuntalaisten hyvinvoinnin lisääntymisen. Hyvinvointikertomuksen on osa kuntastrategiaa ja hyvinvointisuunnitelma päivitetään vuosittain. Hyvinvointisuunnitelmaa arvioidaan osavuositarkastusten yhteydessä. Suunnitelma ja kertomus on otettu hyvin vahvaksi osaksi kunnan

strategiaa ja ne linjaavat hyvinvointiosaston toimintaa kauttaaltaan. Vaalan hyvinvointityö on rakennettu vahvalle pohjalle. Sitä kehitetään pitkäjänteisesti uusimpaan saatavilla olevaan tietoon pohjautuen. Vaalan kunnan hyvinvointityö on pistetty merkille myös valtakunnallisesti, mm. meidän ikäkausiverkostotyö on herättänyt kiinnostusta yli kuntarajojen.

5.3 Sivistysosasto

Perusopetuksen tavoitteena on tarjota oppilaille tasa-arvoiset mahdollisuudet laajaan yleissivistykselliseen perustaan ja antaa valmiudet sekä kelpoisuus toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Kasvatustehtävässä tuetaan oppilaiden yksilöllistä oppimista, kehitystä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä kotien kanssa. Vuosi 2020 oli ensimmäinen kokonainen kalenterivuosi, jolloin Vaalan kunnassa oli vain yksi peruskoulu. Tämä näkyi perusopetuksen edelliseen tilinpäätökseen nähden pienentyneenä budjettina sivistysosaston taloudessa. leimasivat erityisesti koronan aiheuttavat poikkeustoimet. Keväällä oli useamman viikon etäopetusjakso, jolloin lähes koko perusopetus toimi poikkeusoloissa. Tilanne loi uudenlaisia paineita niin oppilaille, opettajille kuin huoltajillekin. Poikkeusoloilla oli pitkäkestoinen vaikutus osaan oppilaista. Pääsääntöisesti etäopetuksesta suoriuduttiin hyvin. Suuri apu oli sillä, että valtion tuella palkattiin resurssiopettaja juuri tueksi heille, ketkä sitä eniten tarvitsivat. Etäopetus vähensi merkittävästi sivistysosaston sairauspoissaoloja.

Vaalan lukion oppilasmäärä jatkoi hienoista kasvuaan, kun oppilaitoksen houkuttelevuutta jatko-opintopaikkana onnistuttiin jälleen parantamaan. Lukion markkinointi on ollut onnistunutta ja opiskelijaetuuksia on kehitetty vastaamaan kysyntää. Oppilasmäärä nousi 70:een. Koronatoimet aiheuttivat myös lukion puolella paljon harmia ja toimenpiteitä, mm. etäopetusta vuoden mittaan. Lukion etujen säilyminen ja kehittäminen on jatkossakin tärkeää, jotta oppilaitoksen houkuttelevuus säilyy. Lukion merkitys paikkakunnallemme on hyvin keskeinen myös perusopetuksen laajan ja laadukkaan opetuksen turvaamisessa.

Oulujärven kansalaisopiston kurssitarjonta on ollut monipuolista. Korona aiheutti omat haasteensa kurssien toteutumiselle. Osa kursseista jouduttiin perumaan, osa pystyttiin järjestämään etäopetuksena.

Varhaiskasvatus muuttui maksuttomaksi 1.1.2020 alkaen. Varhaiskasvatuksen maksuttomuus on vaikuttanut jonkin verran lasten hoitotuntien lisääntymiseen. Lisääntyneeseen palvelutarpeeseen vaikuttaa myös yleinen työllisyystilanteen paraneminen ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden laajeneminen 1.8.2020 alkaen. Varhaiskasvatuspaikka on pystytty tarjoamaan lain mukaisessa ajassa kaikille hakijoille. Ilta-, yö- ja vuorohoitoa järjestetään ainoastaan työstä tai opiskelusta johtuvista syistä.

Ryhmäperhepäiväkotia Tuulentupa lakkautettiin 1.8.2020 ja toiminta keskitettiin päiväkotiin. Tuulentuvan henkilöstö siirtyi päiväkotiin. Päiväkotia aloitti toimintansa neliryhmäisenä 1.8.2020.

Henkilöstön ja lasten välinen suhdeluku pieneni yli 3-vuotiaiden lasten osalta 1:7 varhaiskasvatuslain muutoksen myötä 1.8.2020 alkaen. Henkilöstömitoituksen muutos, lasten hoitopäivien pidentyminen ja vuorohoidon tarpeen kysyntä sai aikaan haastetta henkilöstön riittävydessä ja työvuorosuunnittelussa. Lisäksi sijaistarve oli jatkuva. Määräaikaista kasvatushenkilöstöä jouduttiin palkkaamaan. Covid -19 tuella saatiin palkattua syksyksi kaksi päiväkotiapulaista. Omassa kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien määrä väheni eläköitymisen myötä syksyllä kahteen.

Keväällä alkaneen Korona-pandemian aiheuttamista rajoituksista huolimatta varhaiskasvatuksen toimintaa pyrittiin jatkamaan mahdollisimman normaalisti. Keväällä pandemiarajoitusten alkaessa osa esiopetukseen osallistuvista lapsista jäi kotiin ja heihin pidettiin yhteyttä etämahdollisuuksia hyödyntäen. Hyväksi havaitut erilaiset etäyhteyksikäytännöt tulevat jäämään varhaiskasvatuksen käytännöksi myös jatkossa. Koronasta huolimatta varhaiskasvatuksen arki säilyi entisellään.

Syksyllä aloitettiin varhaiskasvatus Wilman käyttöönotto.

5.4 Tekninen osasto

Toimintavuoden aikana merkittävimpiä tapahtumia olivat uuden hyvinvointikeskuksen hankesuunnittelu, pelastuslaitoksen vaihtovalmistelu Kainuun Pelastuslaitoksesta Oulu-Koillismaan Pelastuslaitokseen, kiinteistöstrategian toimeenpano osalle kunnan kiinteistöjä, maankäytön kuntayhteistyön käynnistäminen Utajärven ja Muhoksen kanssa, ruokahuollon kuntayhteistyön käynnistämisen valmistelu Utajärven ja Muhoksen kanssa, johon liittyi yhteisen ateriapalvelupäällikön viran perustaminen. Vaalan Juustolan myynti aiheutti osastolle noin 663 000 myyntitappiokirjauksen.

Kunnassa käynnistettiin uuden kevyenliikenteenväylän suunnittelu tulevan Vaalan vankilan ja Vaalankurkun asemakaava-alueen tarpeisiin. Metsätaloudessa painotettiin hoitotoimenpiteitä metsän uudistuksille ja kasvatuksessa. Ympäristön hoidossa viheralueiden lisäksi suoritettiin puistomaisia hoitotoimia asemakaava-alueilla.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut suoritti ostopalveluna kunnallisen ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon palvelut.

Oulujokilaakson maankäytön ja elinympäristön suunnitteluyksikkö aloitti alkusyksystä kahden henkilön voimin Vaalan, Utajärven ja Muhoksen kuntien alueella. Uusi kaavoituskatsausmalli otettiin käyttöön. Kaavoituksessa asemakaavojen osalta valmistui uuden vankilan kaava, joka sijoittuu keskustaajaman pohjoispuolelle. Muita asemakaavakäsittelyitä oli uuden hyvinvointikeskuksen rakentamisen mahdollistava korttelialue 67 ja maanläjitysalue 45.

Teknisessä toimessa ostopalveluna hankittiin osa työpanoksesta mittapalvelun, ympäristötarkastajan, talvikunnossapidon, toimistohenkilön ja asuntopalveluiden osalta. Rakennustarkastajan työmäärästä myytiin Utajärven kunnalle 40 % työpanoksesta.

Rakennustarkastajan viran jakaminen Utajärven kanssa päättyi vuoden loppuun. Rakennuslupahakemusten määrä kasvoi merkittävästi ja käsittelyssä oli yli 200 Vaalassa ja noin 70 kappaletta Utajärvellä. Merkittävin rakennuslupakäsittely oli Turkkiselän tuulivoimapuiston 42 voimalan rakennuslupaa.

Ympäristönsuojelussa tavoitteena on ollut valvoa, että säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan ja annetaan opastusta ja neuvontaa ympäristönsuojelua koskevissa asioissa. Tavoite on toteutunut.

Ravitsemispalveluissa vuonna 2020 tehtiin selvitystyötä ruokahuollon kehittämisyhteistyöstä Utajärven ja Muhoksen kuntien kesken. Selvitystyön myötä syntyi sopimus, jossa päätettiin palkata kuntien yhteinen ateriapalvelupäällikkö. Koronapandemia vaikutti myös ravitsemispalveluiden tuottamiseen, kun etäkoululaisille tarjottiin ateriat noudettuna kaksi kertaa viikossa. Henkilöstöruokala oli suljettuna koululla ja joulukuusta lähtien myös terveyskeskuksessa koronaan liittyvien rajoitusten vuoksi. Terveyskeskuksen vuodeosastolla potilasmäärä oli pandemian takia keväällä vähäisempi joten toimintatuotot jäivät suunnitellusta.

5.5 konserniyhtiöt

Kiinteistö Oy Vaalan Niska

Kunnan 100 %:sti omistama asuntoyhtiö, johon kuuluu 149 vuokra-asuntoa. Tilikauden voitto oli 166,59 euroa. Lainoja on toimintavuoden aikana lyhennetty pitkäaikaisen velkakirjaehtoien mukaisesti. Toimintavuonna ei suoritettu ylimääräisiä lainaosuussuorituksia.

Vaalan Vesi ja Lämpö Oy

Kunnan 100 %:sti omistama osakeyhtiö, johon kuuluu vesilaitos, viemärlaitos ja kaukolämpölaitos. Toimintavuoden tulos oli 50 273,28 euroa ylijäämäinen, liikevaihto oli 1 490 786,24 euroa. Puupohjaisen polttoaineen hintakehitys on nouseva, kun puulle on kysyntää ja vastaavasti turpeen käyttö ei ole suotavaa. Vaihtoehtoisia polttoainevalintoja on tarkoitus pohtia lähitulevaisuudessa ja etsiä kohtuuhintainen lämmöntuotannon malli Vaalaan.

Humanpolis Oy

Humanpolis Oy:n kuudetta toimintavuotta, 2020, alueen kuntien omistamana leimasi maailmanlaajuinen koronapandemia, joka vaikutti koko yhteiskunnan ja sitä kautta myös yrityksen toimintaan merkittävästi.

Vuodelle 2020 suunniteltua toimintaa jouduttiin koronan aiheuttamien rajoitusten ja pienentyneiden tulojen vuoksi suuntaamaan uudelleen kevään, kesän ja syksyn aikana. Humanpolis Oy:n ja Rokua Geopark strategiat uudistettiin vuoden aikana ohjaamaan yhtiön toimintaa jatkossa.

Merkittävin uudistus oli yhtiön toimialueen laajentaminen matkailutoimialasta myös muuhun elinkeinojen kehittämiseen.

Vuoden aikana valmisteltiin Oulujokilaakson, Rokuan ja Vaalan Kutujoen reittirakenteiden uudistamisen ja kunnostamisen hanketta ELY-keskuksen Maaseuturahastoon. Oulujokilaakson uudistuvat retkeilyreitit -hanke sai positiivisen rahoituspäätöksen joulukuussa 2020 ja sen toteuttaminen käynnistetään vuoden 2021 alusta.

5.6 Yleistä

Vaalan kunnan kuntastrategian 2030 vision mukaan kunta on vetovoimainen sekä luontoarvoistaan ja hyvinvoivasta yhteisöistään tunnettu toimija. Kunta on yritysmäinen, taloudellisesti vakaa toimija ja fiksu omistaja. Kunnassa on hyvä tehdä töitä.

Arviointikertomusta laadittaessa, elämme edelleen koronarajoitusten sävyttämää arkea. Etätö ja -kokoustaminen ovat luonteva osa arkea. Päätensä nostaa kuitenkin myös ihmisten kaipuu sosiaalisiin kontakteihin. Viime vuodessa oli nähtävissä koronan myötä säästyneitä kuluja mm. tapahtumien perumisesta, sairauspoissaolojen vähentymisestä ja yrityksille ja yhteisöille myönnettyjen tukien määrässä. Täytyy kuitenkin muistaa kolikon kääntöpuoli. Ennakoimalla, tuen määrää lisäämällä ja riskit kartoittamalla täytyy varautua siihen hyvinvointivelkaan, mitä korona on meillä aiheuttanut. Kuntalaisten hyvinvointi on kaikkien yhteinen asia. Syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, yksinäisten vanhusten jaksamisen tukemiseen ja yksinäisyyteen on löydettävä keinot ja resurssit. Katse olisi hyvä suunnata myös kulttuurivajeen täyttämiseksi – Valentin Vaala-festivaalit ovatkin jo työn alla. Kulttuurikohteita täytyy tuoda markkinoinnissa esille. Yhteinen sävel matkailun kehittämiseen täytyy löytää yhteistyötä eri toimijoiden kesken syventämällä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet. Kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätöksen mukaisesti. Poliittisessa päätöksenteossa on ollut havaittavissa toimintakulttuurin muutos. Poliittisten ryhmien yhteistyö on kangerrellut, mikä on syönyt keskinäistä luottamusta. Suljettujen kokousten asioiden leviäminen julkisuuteen on omiaan aiheuttamaan luottamuspulaa. Kehityssuunta on valitettava. Sosiaalinen media on hyvä alusta nostamaan esiin epäkohtia, samalla se on näyttänyt kyntensä eripuraa ja syyttämisen ilmapiiriin luomisessa. Tarkastuslautakunta toivookin jokaisen tarkastelevan käytöstään sekä viestintäänsä ja omalta osaltaan nostamaan Vaalan kunnan hengen ja toimintakulttuurin arvoisellensa, hyvän luottamuksen tasolle.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä ja koko henkilökuntaa hyvin suoritetusta työstä kuntalaisten ja koko kunnan parhaaksi tänä poikkeuksellisenä vuonna. Kiitos myös kuntalaisille vastuullisesta toiminnasta. Viestinnän avoimuus ja monimuotoisuus on ollut avainasemassa siinä, kuinka olemme tähän mennessä kuntana selvinneet korona-ajan koettelemuksista.

Vaalassa 11.5.2021

Pentti Kemppainen
puheenjohtaja

Osmo Mustonen
varapuheenjohtaja

Simo Hirvi
varajäsen

Maarit Hiltunen
jäsen

Marja Koistinen
jäsen